

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

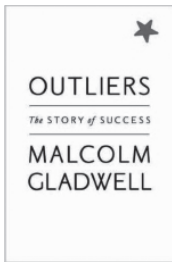
Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Malcolm Gladwell
Outliers. The story of success

Little, Brown and Company | 2008 | 309 pp. | \$ 27,99 | ISBN 9780316017923

Succes verklaard uit het perspectief van de samenleving

door *Peter Noordhoek*

De auteur is lid van de Stichtingsraad van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA.

In welke maand bent u geboren? Als ik de lezers van CDV mag inschatten als hoogopgeleid en maatschappelijk succesvol, dan is de kans groot dat u in de eerste helft van het jaar geboren bent, hoogstwaarschijnlijk in januari. Dat heeft niets met uw sterrenbeeld te maken, maar alles met het feit dat het op de lagere school veel kan uitmaken of u wel of niet al een paar maanden ouder bent dan uw klasgenootjes. Het blijkt dat een paar maanden leeftijdverschil stevig doorwerkt in de vraag of u als eerste gekozen wordt bij gymnastiek of het doen van een leeropdracht. En dat blijft doorwerken. Malcolm Gladwell illustreert dat in zijn nieuwste boek (waarvan de Nederlandse uitgave wordt ontsierd door een schreeuwerige kaft) door het voorbeeld te nemen van Canadese ijshockeyspelers. Canada is trots op het objectieve, meritocratische selectiemodel dat het land hanteert, maar hoe kan het dan dat

kinderen die geboren zijn in de eerste helft van het jaar significant vaker worden geselecteerd? Antwoord: het moment waarop de selectie wordt gedaan geeft een voordeel aan degenen die net wat ouder zijn. Voor deze recensie heb ik Gladwells voorbeeld getest op de spelers van het Nederlands nationaal voetbalelftal. Het is minder helder dan bij de Canadese ijshockeyspelers, maar ook bij Oranje zie je dat de meerderheid geboren is in de eerste maanden van het jaar. Ook dat zal te maken hebben met de momenten waarop in Nederland wordt geselecteerd. Elke lezer die niet in deze maanden geboren is, weet nu waarom hij of zij nooit bij FC Barcelona is terechtgekomen. Het lag niet aan u.

* * *

Met dit relatief onschuldige voorbeeld maakt Gladwell duidelijk dat 'succes' wordt bepaald door meer factoren dan alleen talent. Net als heel veel andere auteurs van boeken over de geheimen van 'succes' kijkt hij naar de bijzondere voorbeelden, de 'van krantenjongen tot miljonair'-verhalen. Hij gebruikt echter het voorbeeld van mensen die wij succesvol noemen — de *outliers* — om te laten zien hoe juist deze afwijkingen van

B
O
E
K
E
N

niet zo heldhaftig worden als ze ooit wel dachten. Maar wat werkt dan wel? Zo komen we terecht bij een hele reeks factoren die christendemocraten intuïtief direct herkennen, maar waar we om allerlei redenen, inclusief politiek correcte, zelden lang genoeg bij stilstaan. Waarom is het zo dat kinderen van ouders die zich bemoeien met de opvoeding van hun kind op de ladders van succes systematisch beter scoren dan de ouders die dit niet doen — terwijl beide groepen in beginsel even veel of even weinig van hun kinderen houden? Waarom is het zo dat een samenleving waarin het oké is als kinderen hun ouders kritisch bevragen, meer *outliers* kent dan samenlevingen waarin gehoorzaamheid het grootste goed is? En daaroverheen: waarom leveren culturen waarin hard werken gewaardeerd wordt meer *outliers* op dan andere culturen?

Het heeft allemaal te maken met de prikkels die we aan onszelf en onze kinderen geven, met de mate waarin wat we doen in onze eigen ogen zin geeft aan ons leven en werk, en de kansen die we voor elkaar, in de gemeenschap, weten te creëren. Dit is daarmee geen *self-help*-boek maar een *community-help*-boek, en staat daarmee stevig in de traditie van Etzioni en anderen. In Gladwells eigen woorden: ‘To build a better world we need to replace the patchwork of lucky breaks and arbitrary advantages that today determine success — the fortunate birthdates and the happy incidents of history — with a society that provides opportunity for all.’ In zijn woorden zit zijn eigen geschiedenis opgesloten: kind van een Canadese vader en een Jamaicaanse moeder, die ooit in Londen bij elkaar waren gebracht door de liefde voor wiskunde. Vooral het verhaal hoe zijn moeder, grootmoeder en overgrootmoeder over de barrières van slavernij, ras, sekse en armoede heen weten te komen is huiveringwekkend en heroïsch

tegelijk. Iedereen die bijvoorbeeld op een oude plantage op de Antillen is geweest, moet zich eens proberen te bedenken hoe onwaarschijnlijk het is om in drie generaties van slavin tot vrijheid en maatschappelijk succes te komen. Maar achter dat verhaal vol schijnbare toevalligheden komt een basis tevoorschijn van familietrots, wederkerigheid en een rotsvaste overtuiging in de waarde van onderwijs. In alle onwaarschijnlijkheid is het tegelijk zijn les in vooruitgangsgeloof. Als we het verhaal van Gladwells moederszijde lezen, herontdekken we als het ware een aantal eigenschappen van onze eigen Nederlandse beschaving, zoals die kenmerkend zijn geweest voor de emancipatie van allerlei bevolkingsgroepen, inclusief de protestantse en katholieke zuilen. Ons eigen perspectief moet waarschijnlijk net andersom zijn. Wij leven in een samenleving waarin het allang geen toeval meer hoeft te zijn om uit te blinken — maar het lijkt alsof we vergeten zijn hoe we de kansen die onze samenleving ons biedt moeten benutten. Wat dat betreft sluit ik aan bij het in een vorig nummer van CDV besproken boek van Jaap van Duijn.³ Op basis van zijn analyse van de lange conjunctuurcyclus en een reeks demografische ontwikkelingen voorspelt hij een einde aan de welvaartsgroei zoals wij die de afgelopen decennia hebben beleefd. Daar maakt hij het optimistische geluid bij dat dit niet erg hoeft te zijn. Als welvaartsgroei geen doel op zich meer is, komt er wellicht meer ruimte voor andere waarden — waarden die te maken hebben met gemeenschapszin; je bemoeien met elkaar zonder bemoeizuchtig te worden. Maar zijn we al toe aan het afscheid nemen van de groei? Kan dat wel? Linksom of rechtsom: met Gladwells boodschap in het achterhoofd zullen we meer oog moeten hebben voor de waarde van ergens een inspanning voor leveren, van hard werken dus, én voor andere waarden dan alleen

de economische. We zijn nu gewend geraakt aan een samenleving van groei en veel individueel succes; van sterren op het ijs tot sterren die door het ijs zakken: ieder zijn moment van roem. Gladwell, Van Duijn en anderen wijzen ons weer terug naar de basis. Laten we beter naar hen luisteren dan naar de paar mensen die ons waarschuwden voor de kredietbel.

De meerwaarde van Gladwells boek schuilt in de inspirerende voorbeelden die het geeft. Als basis voor concreet beleid is het te mager en misschien ook wel eenzijdig. Het is bijvoorbeeld aardig om te leren dat het verschil in de lengte van schoolvakanties tussen Azië en het Westen in sterke mate te verklaren valt uit cultuurachtergrond: de cultuur van 365 dagen in het jaar zorgen voor de rijst versus de cultuur van het om en om braak laten liggen van de akker. De didactische principes achter onze lange zomervakanties zien er vanuit dat perspectief alles behalve deugdelijk uit, want ze leiden tot minder uren scholing. Toch geeft dit voorbeeld ook aan hoe bijna anekdotisch de aanpak van Gladwell is. Daniel Finkelstein van *The Times* geeft in zijn recensie⁴ aan dat veel uren maken niet noodzakelijkerwijs tot succes leidt: er zijn scholen die het tegendeel lijken te bewijzen. Lijdt Gladwell niet aan *survivor bias* en negeert hij niet te makkelijk bewijzen voor het tegendeel? Dus, hoezeer Gladwell ook naar een goeroestatus toe lijkt te groeien; hij is meer een man van het eerste dan van het laatste woord.

Noten

- 1 Voor meer over Malcolm Gladwell zie www.gladwell.com. Zie ook diverse YouTube-filmpjes.
- 2 Philip Ball, *Critical mass. How one thing leads to another*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2004.
- 3 Jaap van Duijn, *De groei voorbij. Over de economische toekomst van Nederland na de booming*

Tegelijk ben ik het zeer met Finkelstein eens dat het goed is dat Gladwell allerlei veronderstellingen over succes kritisch toetst en een nieuwe synthese maakt op basis van bestaande theorieën. Dit sluit ook aan bij wat Paul Krugman, Nobelprijswinnaar en columnist, zegt over de huidige crisis: verheug je erin dat we dingen niet weten.⁵ Val niet terug op oude theorieën, zelfs niet op die van Keynes. We zitten in een nieuwe situatie. Hoe beangstigend ook, dat geeft vrijheid. Vrijheid om alles te onderzoeken en opnieuw te beschouwen. Het werk van Gladwell geeft aan dat veel christendemocratische uitgangspunten relevant zijn voor de discussie van nu, zeker als het gaat om onderwijs en jeugdzorg. De accenten die christendemocraten leggen op gemeenschapsdenken en deugden als hard werk sluiten naadloos aan. Het zou helemaal niet verkeerd zijn om mede op basis van Gladwells ideeën te komen tot concrete voorstellen voor het verkiezingsprogramma. Kortere schoolvakanties en de herintroductie van lessen op zaterdag bijvoorbeeld. Op basis van Gladwells gedachtegoed moet de urennorm omhoog. Maar laten we beginnen met de confrontatie van zijn ideeën en het christendemocratische gedachtegoed. Zijn soepele, enthousiasmerende stijl van schrijven en zijn analyse kunnen helpen bij de formulering en actualisering van het christendemocratische verhaal voor de toekomst. Het start met er keihard aan werken. Heerlijk.

nineties. Amsterdam: De Bezige Bij, 2008. Zie ook de bespreking in CDV Zomer 2008.

- 4 Daniel Finkelstein, 'Better services without reform? It's just a con. This is a time for creative innovation, not the rigid belief that statistics can show us all the answers to our problems', *The Times*, 3 december 2008.
- 5 Paul Krugman, *The New York Times*, 2008.